

ב"ה

פרשת ראה

ושמחת בחגך והיית אך שמח
דברים טז, טו.

הטעם לשמחת בית השואבה – להוציא מלבן של צדוקים

אודות שמחת בית השואבה איתא בגמרא^[1]: "מנא הני מילי (דתוקעין ומריעין בשאיבת המים של נסוך^[2]) . . דאמר קרא^[3] ושאתם מים בששון וגו'", היינו, שהפסוק "ושאתם מים" קאי על שאיבת המים לצורך הניסוך על גבי המזבח, ועל זה נאמר "ושאתם מים בששון", שאיבת המים צריכה להיות בשמחה, ולכן מצינו שעיקר השמחה היתה (לא בעת ניסוך המים על גבי המזבח, כי אם) בעת שאיבת המים דוקא.

אמנם, הראיה מהפסוק "ושאתם מים בששון" אינה אלא על הצורך בשמחה בשאיבת המים; אבל במשנה ובגמרא^[4] נאמר (לא רק שצריך להיות שמחה, אלא יתירה מזה) "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", היינו, שאיבת המים היתה בשמחה גדולה, יותר משמחת החג - ואינו מובן:

אודות שמחת החג - ישנו פסוק מפורש בתורה שנתפרש בו בנוגע ליום-טוב - "ושמחת בחגך"^[5]; מה שאין כן "ושאתם מים בששון" - נאמר בפסוק סתם, אלא כיון שלא מצינו חיוב של שאיבת מים מלבד לצורך ניסוך המים על גבי המזבח, למדים פסוק זה על שאיבת המים לניסוך המים.

ואף על פי כן, גדולה השמחה שבשאיבת המים (שצריכים ללמדה מהפסוק "ושאבתם מים בששון") משמחת החג (שנתפרשה בכתוב).

נשאלת איפוא השאלה: מנא הני מילי? מניין הראיה לכך?

ויש לבאר זה בהקדם דוגמא לדבר שמצינו בנוגע לחג הפסח, - כידוע שחודש תשרי וחודש ניסן שקולים זה כנגד זה: חודש תשרי הוא "ראש השנה" וחודש ניסן הוא "ראש חדשים", וגם בהמועדים שבהם (סוכות ופסח) ישנם כמה ענינים שמשותפים זה לזה - שישנו ענין מסויים שהיו עושים בפומבי ובפירסום מיוחד, - קצירת העומר במוצאי יום-טוב:

איתא במשנה^[6]: "כל העירות הסמוכות לשם מתכנסות לשם כדי שיהא נקצר בעסק גדול, כיון שחשיכה אומר להן בא השמש אומרים הין . . מגל זו אומרין הין . . קופה זו אומרים הין . . אקצור והן אומרים לו קצור . . שלש פעמים על כל דבר ודבר והן אומרים לו הין הין הין".

וטעם הדבר שהיו עושים קצירת העומר בפירסום ובפומבי - נתפרש בהמשך המשנה - "כל כך למה, מפני הבייתוסים שהיו אומרים אין קצירת העומר במוצאי יום-טוב" ["אלא במוצאי שבת", דסבירא לן "דהאי ממחרת השבת, שבת ממש הוא" ("שבת בראשית"), ולא "ממחרת יום-טוב"], ולכן היו עושים "המולה גדולה" בקצירת העומר, "שיבינו בייתוסין שבמוצאי יום-טוב קוצרין אותו", "לפיכך הקוצרים מגביהין קולן כדי שישמעו בייתוסין, להוציא מלבן"^[7].

כלומר, כדי להוציא מלבן של בייתוסים, היו עושים אפילו את ההכנות לקצירת העומר בפרסום גדול – אף על פי שהבאת העומר היתה על דרך הרגיל כמו שהיו רגילים להביא קרבנות מנחה בבית המקדש, אבל ההכנה להבאת העומר - קצירת העומר - היתה נעשית "ברוב עם".

על פי זה יש לבאר גם בנוגע לגודל השמחה בשאיבת המים לניסוך המים על גבי המזבח:

ניסוך המים - שלא נתפרש בתורה שבכתב - אין הצדוקים מודים בו, כפי שמצינו^[8] ש"למנסך אומר לו הגבה ירך (שנראה שתתן המים בספל, לפי שהצדוקין אין מודים בניסוך המים), שפעם אחד נסך (צדוקי) אחד (את המים) על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן".

ויש לומר, שזהו גם הטעם לגודל השמחה בשאיבת המים – דאף שמהפסוק ("ושאבתם מים בששון") יש רק ראייה ששאיבת המים צריך להיות בשמחה, מכל מקום, כדי להוציא מלבן של צדוקים שאינם מודים בניסוך המים כל עיקר, תיקנו חכמים בנוגע לשאיבת המים - שאינה אלא הכנה לניסוך המים - שתהיה בשמחה גדולה באופן יוצא מן הכלל (על דרך הפירסום והפומבי בנוגע לקצירת העומר).

וזהו גם הטעם לכך ש"במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול"^[9], "מאי תיקון גדול . . . חלקה היתה בראשונה והקיפוא גזוזטרא והתקיבו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה"^[10], "כל שנה מסדרין שם גזוזטראות . . . כדי שיהו נשים עומדות שם בשמחת בית השואבה ורואות, וזהו תיקון גדול דקתני מתניתין שמתקנין בכל שנה"^[11] :

מן התורה יש רק פעם אחת שגם נשים חייבות לבוא לבית המקדש - במצות הקהל: "מצות עשה להקהיל כל ישראל אנשים ונשים בכל מוצאי שמיטה בעלותם לרגל ולקרות באזניהם מן התורה כו' ובעזרת הנשים היו קורין"^[12].

ומלבד זה - מצינו רק פעם אחת שעושים תקנה מיוחדת, "תיקון גדול", לסדר בבית המקדש (בעזרת נשים) מקום מיוחד לנשים – בנוגע לשמחת בית השואבה: "שיהו נשים עומדות שם בשמחת בית השואבה ורואות".

וההסברה בזה – על פי האמור - שהצדוקים היו חולקים על כללות הענין דניסוך המים, ולכן החשיבו ענין זה לעיקר בדת, ועשו... שתהיה שאיבת המים בשמחה גדולה, וגם הנשים יהיו עומדות שם ורואות, כדי להוציא מלבן של צדוקים.

ומובן, שכאשר מביאים לידי פועל כל פרטי הענינים דשאיבת וניסוך המים כפי רצון התורה, הרי זה גורם שמחה גדולה ביותר.

שמחת בית השואבה, ה'תשי"ב

(תורת מנחם ח' עמוד 43)

- [1] סוכה מח, ב.
- [2] פרש"י שם.
- [3] ישעי' יב, ג.
- [4] סוכה נא, א-ב.
- [5] דברים טז, יד.
- [6] מנחות סה, א.
- [7] פרש"י שם.
- [8] סוכה מח, ב (במשנה) ובפרש"י. וראה פיה"מ להרמב"ם שם.
- [9] סוכה נא, א.
- [10] שם סע"ב.
- [11] פרש"י שם.
- [12] רמב"ם הל' חגיגה פ"ג ה"א-ג.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעי"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה